

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és a szerzői jogot kezelő szervezetek értékeléséről

2022.

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és a szerzői jogot kezelő szervezetek értékeléséről

Engedélyező:

Domokos László
Domokos László
elnök

Az Elemzés
az interneten
a www.asz.hu
oldalon
olvasható.

Szerkesztő:

KAKAS SÁNDOR ellenőrzésvezető

Az elemzés elkészítését felügyelte:

DR. GÁL NÓRA ellenőrzésvezető

Készítették:

KAKAS SÁNDOR ellenőrzésvezető

DR. BALOGH TÜNDE számvevő

DANKÓ CSILLA számvevő

FEHÉR PIROSKA számvevő

HALKÓNÉ DR. BERKÓ KATALIN számvevő

LANTOS JÓZSEFNÉ számvevő

PÁLFINÉ PUSZTAI MAGDOLNA számvevő

Kiadja az Állami Számvevőszék

EL-3558-002/2022.

TARTALOMJEGYZÉK

▶ Vezetői összefoglaló	5
▶ Az értékelés célja és módszere	6
▶ Az értékelés háttere és társadalmi indokltsága	7
▶ Értékelés eredménye.....	7

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (továbbiakban SZTNH) feladat- és hatáskörébe tartozik többek között a szerzői és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokkal összefüggő egyes feladatok ellátása, hatóságként jár el a közös és a független jogkezelő szervezet jogkezelési tevékenységének bejelentése, a reprezentatív közös jogkezelő szervezatként végzett közös jogkezelési tevékenység engedélyezése, az engedély módosítása és visszavonása, a közös és a független jogkezelő szervezetek nyilvántartása, valamint a közös és a független jogkezelő szervezetek jogkezelési tevékenysége feletti felügyeleti ügyekben.

Az Állami Számvevőszék (továbbiakban ÁSZ) a közös és a független jogkezelő szervezetek megalakulása óta elsőként készítette a törvényi felhatalmazás alapján végzett, feladatuk ellátását alapjaiban meghatározó működési és gazdálkodási keretek állapotára vonatkozó értékelést.

Az értékelés kiterjedt az SZTNH belső kontrollkörnyezetének, a jogkezelőkkel kapcsolatos feladatellátásának, felügyeleti tevékenységének áttekintésére, továbbá a jogkezeléssel kapcsolatban az SZTNH-t megillető bevételek megállapításának, elszámolásának gyakorlatára, és hogy alakítottak-e ki mérhető, nyomon követhető teljesítménycélokat, teljesítménykövetelményeket. A közös és a független jogkezelő szervezetek jogvédő funkciójukat akkor képesek betölteni, ha működési és gazdálkodási kereteik átláthatóak. Ezért az értékelés kiterjedt arra is, hogy a jogkezelő szervezetek elszámoltathatóak és átláthatóak-e.

Az értékelés a jogkezelők működési kereteinek kialakításában, beszámolási, nyilvántartási feladataik ellátásában kockázatokat azonosított. Ezek jövőbeni megszüntetése elengedhetetlen annak érdekében, hogy a jogkezelő szervezetek transzparenciája növekedjen, az átláthatóság és elszámoltathatóság követelménye érvényesüljön.

A közös és a független jogkezelő szervezetek felügyeletét ellátó SZTNH felügyeleti tevékenysége nem volt kockázatos.

Az ÁSZ értékelését követően minden szervezet részére visszajelzést adott azzal a céllal, hogy előmozdítsa azokat az intézkedéseket, amelyekkel biztosíthatók az elszámoltathatóság és átláthatóság feltételei.

Az értékelés által feltárt kockázatok megszüntetésére tett vezetői intézkedések eredményeként a 2022. évre a jogkezelő szervezetek transzparenciája növekedett, az ÁSZ által feltárt kockázatok közel a felére csökkentek, ugyanakkor a továbbra is fennálló hiányosságok jövőbeni megszüntetése elengedhetetlen az átláthatóság és elszámoltathatóság követelményének biztosításához.

AZ ÉRTÉKELÉS CÉLJA ÉS MÓDSZERE

Az ÁSZ célja, hogy az értékelés keretében feltárja az SZTNH belső kontrollkörnyezet kialakítása, a jogkezelőkkel kapcsolatos feladatellátása, felügyeleti tevékenysége, a jogkezeléssel kapcsolatos bevételei megállapítása, elszámolása, a mérhető, nyomon követhető teljesítménycélok, teljesítménykövetelmények kialakítása helyzetét, beazonosítsa a kockázatos területeket a 2019-2020. évekre vonatkozóan. Az ÁSZ értékelte továbbá, hogy a közös és független jogkezelő szervezetek elszámoltathatóan és átláthatóan működtek-e a 2018-2019. években.

Az értékelt szervezetek körébe az SZTNH-n kívül 12 jogkezeléssel foglalkozó jogi személy tartozott, ezekből egy időközben megszűnt. Az értékelés az ezen szervezetektől bekért dokumentumok felhasználásával készült. Az ÁSZ az értékelt szervezetek vezetői számára visszajelzést adott az értékelt időszakra vonatkozóan feltárt kockázatos területekről. Ezzel az ÁSZ célja az volt, hogy már az értékelés folyamatában előmozdítsa a pozitív irányú változásokat az értékelt szervezetek tevékenységében.

AZ ÉRTÉKELÉS HÁTTERE ÉS TÁRSADALMI INDOKOLTSÁGA

A szerzői jogok védelme nemzetstratégiai érdek, amely elősegíti a gazdasági növekedést és hozzájárul Magyarország versenyképességéhez. Ebből kifolyólag kiemelt közérdek a szerzői jogok védelmét biztosító intézményrendszer, valamint az erre fordított közpénzek értékelése. Az SZTNH a közös jogkezelőkkel és a független jogkezelőkkel kapcsolatos feladatellátása, felügyeleti tevékenysége hozzájárul a szerzői jogok törvényben előírt védelméhez. Az SZTNH közös és a független jogkezelő szervezetekkel kapcsolatos feladatellátása magába foglalja a jogkezelő szervezetek felügyeletével, nyilvántartásával és a reprezentatív közös jogkezelők díjszabás jóváhagyásának előkészítésével kapcsolatos feladatokat.

A közös jogkezelő szervezetek speciális egyesületek, a speciális jogállásuk törvényi rendelkezéseken alapul. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 20. § (7) bekezdése szerint a szerzői jogi jogosultak díjigényüket csak közös jogkezelő szervezeteik útján érvényesíthetik. A szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Kjkt.) 4. § (7) pontja szerint közös jogkezelés egyes szerzői vagyoni jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó vagyoni jogok több jogosult érdekében és közös javára közös jogkezelő szervezet által történő gyakorlása és érvényesítése függetlenül attól, hogy azt törvény írja elő vagy az a jogosultak elhatározásán alapul. A jogkezelés – többek között – kiterjed a szerzői művek és kapcsolódó jogi teljesítmények felhasználásának engedélyezésére vagy díjigény érvényesítésére, a jogdíjak és a felhasználás egyéb feltételeinek megállapítására, vagy az ebben való részvételre, a jogdíjak beszedésére, a jogdíjak jogosultak között történő felosztására, kifizetésére vagy felosztás céljára másik szervezetnek történő átadására.

A Kjkt. 111. § (1) bekezdése szerint „Az SZTNH által gyakorolt felügyelettel összefüggésben felmerült költségek fedezése érdekében a közös jogkezelő szervezetek és a független jogkezelő szervezetek az SZTNH javára évente felügyeleti díjat kötelesek fizetni.” A felügyeleti díj tehát az SZTNH, mint költségvetési szerv bevételét képezi a közös jogkezelő szervezetek és a független jogkezelő szervezetek működésének és a jogkezeléssel kapcsolatos eljárások részletes szabályairól szóló 216/2016.(VII. 22.) Korm. rendelet 39. §-a szerint. A felügyeleti díj számításának szabályait a Kjkt. 111. § (2) bekezdése határozza meg, mely szabályok érvényesülése kihatással van a felügyeleti díj és ezáltal az SZTNH bevételének mértékére.

Figyelemmel arra, hogy a közös jogkezelő szervezetek a jogdíjak beszedésére, felosztására és kifizetésére törvényi felhatalmazás alapján jogosultak, a közös jogkezelő szervezetek igénybevétele a szerzői jogi jogosultak által kötelező és megkerülhetetlen a szerzői jogi díjigények érvényesítése céljából, továbbá a közös jogkezelő szervezetek tevékenységéből az államnak – közvetlenül az SZTNH-nak, mint kormányzati főhivatalnak – bevétele származik, a Számvevőszék, mint az Országgyűlés ellenőrző funkcióját betöltő szervezet értékelte a közös jogkezelő szervezetek átláthatóságát és elszámoltathatóságát, amely a társadalmi közbizalom erősítésére szolgálhat.

Az Országgyűlés ugyanis csak a Számvevőszék alkotmányos felhatalmazásán alapuló ellenőrzése által kaphat képet arról, hogy azok a közös jogkezelő szervezetek, melyek működésének törvényeken alapuló kereteit, a működésükhöz szükséges törvényi felhatalmazását megteremtette, mennyiben feleltek meg az átláthatóság és elszámoltathatóság követelményének.

ÉRTÉKELÉS EREDMÉNYE

Az értékelés során először az SZTNH, mint központi költségvetési szerv feladatellátásának helyzetét értékeltük négy főbb szempont alapján. Az értékelés kiterjedt a kontrollkörnyezetre, a közös és független jogkezelő szervezetekkel kapcsolatos felügyeleti tevékenységre, a jogkezeléssel kapcsolatos díjbevételek megállapításának, elszámolásának gyakorlata, valamint a teljesítménycélok, -követelmények kialakítása területekre. Az értékelés eredményét az 1. ábra tartalmazza.

1. ábra

SZTNH kontrollkörnyezetének kialakítása

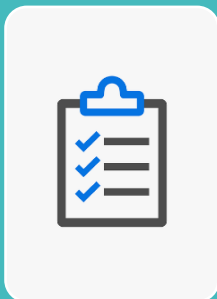
A 2019. és 2020. években a közös jogkezelő szervezetekkel kapcsolatos feladatellátás szervezeti és működési kereteit meghatározta a szervezeti és működési szabályzatban, a független jogkezelő szervezetekre vonatkozóan azonban ennek meghatározása hiányzott.

A közös és a független jogkezelő szervezetek nyilvántartásának vezetésével, a díjszabások jóváhagyásának előkészítésével, a felületei tevékenység ellátásával kapcsolatos ellenőrzési nyomvonallal 2020. augusztus 31-től rendelkezett.

Rendelkezett számviteli politikával, eszközök és a források leltárkészítési és leltározási szabályzatával, eszközök és a források értékelési szabályzatával, pénzügyi szabályzattal, valamint számlarenddel.

Az integrált kockázatkezelési rendszert a 2020. évben alakította.

A közös és a független jogkezelő szervezetekkel kapcsolatos feladatellátás, felületei tevékenység

Az SZTNH a közös jogkezelő szervezetek és a független jogkezelő szervezetek nyilvántartását a 2019-2020. években kialakította, ugyanakkor a nyilvántartásban történt módosítások nem minden esetben az elektronikusan benyújtott űrlap alapján kerültek végrehajtásra.

A reprezentatív közös jogkezelő szervezetek által benyújtott díjszabások véleményezését ellátta, továbbá a közös jogkezelő szervezetek és független jogkezelő szervezetek fellett a felületei tevékenységét gyakorolta.

A jogkezeléssel kapcsolatban megillető igazgatási szolgáltatási díj, felületei díj megállapítása, elszámolása

A közös jogkezelő és a független jogkezelő szervezetek esetében a felületei díjakat az SZTNH megállapította, annak számviteli elszámolása a 2019-ben teljes körű volt, ugyanakkor a 2020. évben nem vett minden befizetett felületei díjat ilyen jogcímen a könyveiben nyilvántartásba. Az igazgatási szolgáltatási díjak megállapításáról és elszámolásáról intézkedett.

Teljesítménycélok, követelmények kialakítása

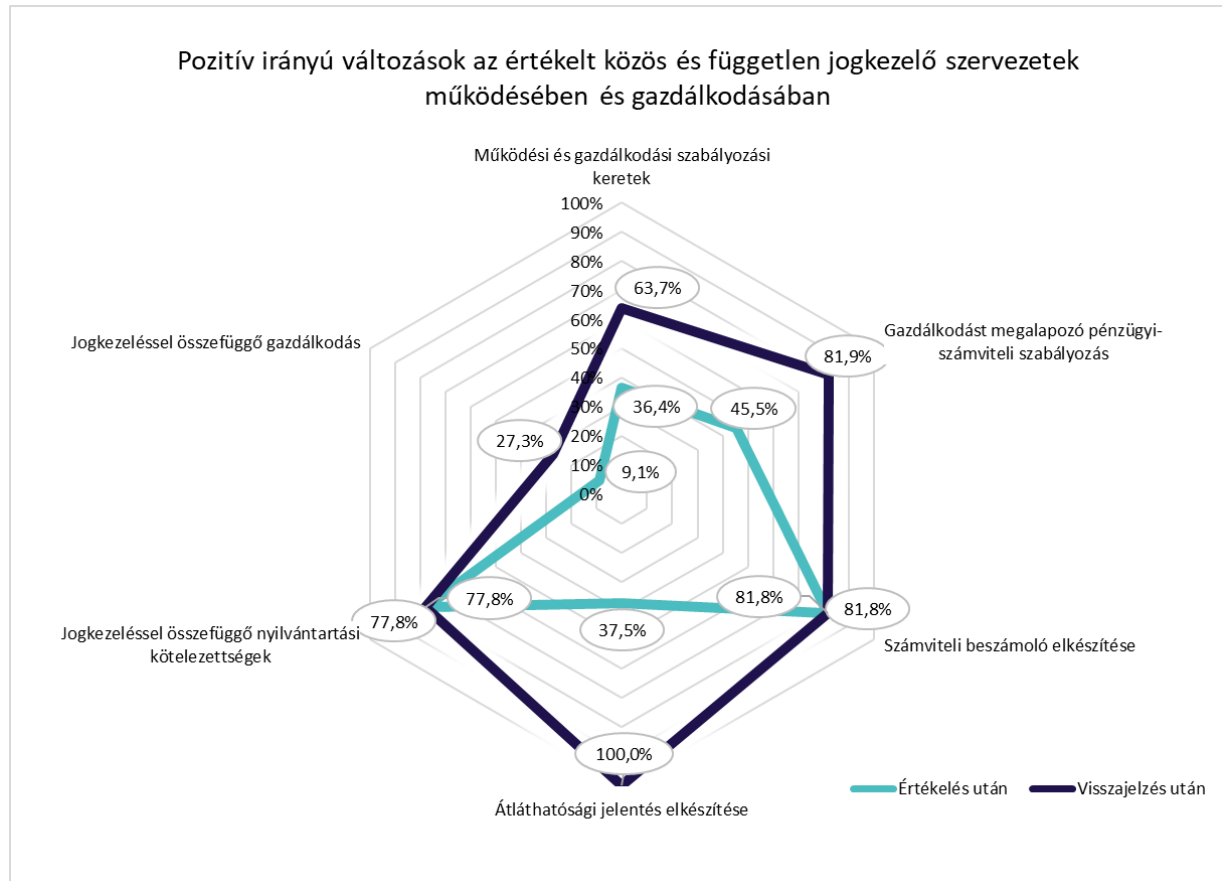

Az SZTNH a 2019. évben nem tűzött ki a szervezeti teljesítmény követelmények érvényesülését biztosító, mérhető, nyomon követhető teljesítménycélokat, teljesítmény-követelményeket. A 2020. évben a szervezeti teljesítménycélokat kiűzték, a célok elérése érdekében az eredményességi teljesítmény-követelményeket meghatározták.

Forrás: ÁSZ szerkesztés

Az SZTNH felügyelete alá tartozó közös és független jogkezelő szervezetek elszámoltathatóságának és átláthatóságának értékelése – 1 szervezet megszűnése miatt – 11 szervezetre (9 közös és 2 független jogkezelő) terjedt ki. A 2. számú ábra mutatja be a jogkezelő szervezeteknél az átláthatóság és elszámoltathatóság szempontjából kockázatos területek értékelésének eredményét.

2. ábra

A 2. ábráról leolvasható, hogy a jogkezelő szervezeteknél elvégzett értékelést követően a szervezetek részére megküldött visszajelzés hatására jelentős pozitív változás következett be az átláthatósági jelentés készítésében (minden szervezet elkészítette), a működési és gazdálkodási szabályozási keretek kialakításában és a gazdálkodást megalapozó pénzügyi-számviteli szabályzatok rendelkezésre állásában. Az ábra jelzi ugyanakkor azt is, hogy továbbra is jelentős tere van a fejlődésnek a szabályozási keretek kialakítása és a jogkezeléssel összefüggő gazdálkodás területén.

1052 Budapest, Apáczai Cs. J. u. 10. | 1364 Budapest 4. Pf. 54

TEL: +36 1 484 9100

email: szamvevoszek@asz.hu

web: www.asz.hu | www.aszportal.hu